

ММ. - 1988. - № 48. - 2 дек.

«...Паэзія—яна не знае тлену...»

У незваротны вечны вырай адляцела ад нас выдатная паэтэса Ўгенія Янішчыц, дзвосная птушка назачнага, Палесся. Вельмі рана і вельмі нечакана склала яна свае паэтычныя крылы... Эта неймаверная страта для нашай літаратуры, для нашай культуры, для ўсяго беларускага народа.

Каб я быў веруючым, я прасіў бы ўлады нябесныя прыніць яе як самага светлага, самага чыстага ангела нашай паэзіі. Я прашу ўлады зямнія ўвекавечыць імя Яўгенія Іосіфаўны Янішчыц, як увекавечыць яна ў сваёй творчасці герайчны і трагічны лёс нашага народа, яго самая высакародная памікнені, думы, спадзяванні.

Творчасць паэтэса прыпала на складаныя і супярэчлівыя гады татальнага знішчэння грамадскіх ідэалаў, разбуральнай эрозіі нацыянальных духоўных каштоўнасцяў, калі звычайны сунмлены чалавечы ўчынак успрымаўся і трактаваўся аднымі — як грамадзянская мужнасць, другімі — як сацыяльная крамола.

Але вы не знойдзеце ў яе вершах і паэмах разгубленасці і нявер'я. Яна верыла, што праўда, чалавечнасць, дабро, справядлівасць павінны авазікова перамагчы. Нават тады, калі ёй было невыносна цяжка, яна пісала:

Нібы ў часы раскосага Батыя,
На сэрца слова пікай упадуць.
Ярлык прыклепаць самая святая
І грэшныя — упасці не дадуць.

І змые час дурных здзіўленніў
пену.
І пачуццё абвугліца датла.
...Паэзія! — яна не знае тлену.
Калі ў душы хоць прыгаршчы
свяцла.

Яўгенія Янішчыц балюча адчувала дэфіцит дабрыні, чуласці, спагадлівасці ў нашым грамадстве, дэзвальвацьву культуры, падмену яе шырспажывецкімі сурагатамі. Аголенімі нервамі ўспримала рэальнасць, калі пад пагрозай знішчэння апнулася не толькі экнологія прыроды, але і экнологія самой души чалавечай. І сваімі вершамі нібы гаварыла: «Людзі, спыніцеся, азірніцеся, задумайцеся! Ці ж можна дасягнуць шчасця ўсеагульнага, калі мы ў бяздумных пaryваннях наперад не заўважаем горнай слязы салдацкай удавы, засмучанага аблічча нешчаслівага дзіцяці?»

З дзіцячай наіұнасцю і мудрай сталасцю глядзела яна на свет. З высокай годнасцю і незалежнасцю гаварыла яна з палітыкамі і міністрамі, прывячала сірых і ўбогіх, таленавітых і няшчасных.

Яўгенія Янішчыц — чалавек ХХI веку. Яна заліцела да нас з будучыні і даназала сваёй творчасцю, што толькі жывучы ў міры і згодзе з іншымі чалавекамі будзе адчуваць сябе чалавекам...

Бывай, Яўгенія Іосіфаўна. Бывай, мілая Жэні... Няхай пухам табе будзе родная зямля!

Анатоль ГРАЧАНІКАУ.

Жэні, Жэні!.. Што ж ты
нара:
Як жа мы цябе не збераглі
Жорсткім ветрам паламалі.
Ластаўцы зняверанай зямлі:
Зноў з тупым адчаем і з...
Мы цябе пакінулі адну.
І — не замаліць перад табе
Горкую балючую віну.

Сумная запозненая пошта
Больш не прынясе твае
Ластаўка палеская,
навошы
Гэтак рана адляцела ты?..
Генадзь БУРАУ

Слёзы і болъ

Я знаю ўсё: палёт і
І шчасця звонкага мі
Я. ЯНІШЧЫЦ

Сама ўзнімалася высока,
І ўсё вышэй, вышэй вялі
Да зор, за белыя аблонкі
Тваё празрыстае крыло.

Нібы ў самотнае лябёдкі
Трымцела светлая душа.
Бядя: і скончыўся карот
Палёт над прорвай міран

Зямля паклікала з аблонкі
Крыло зламанае звініць.
Яшчэ Ты тут, і тан далё
Што ўжо нікім не замяні

Зіма засцеле сінім снегом
Твае імкнівія сляды,
Ды будзе вечна блізкім і
Звінець Твой голас мала.

Сяргей ГРАХОУ

Памяці Жэні Янішчыц

Мая ж ты назяблая кнігаўка, горная каня,
Бязрадная птушка безраднай палескай
старонкі!..
Пранізлівым крыкам зайшлася душа твая
трапляткай —
І вырвалася з невыноснай ужо для яе
абалонкі...
Мая ж ты трысцінка з да жалю ранімага роду,

Як жорстна, ласкавая, ты долі ѹ людзям
што гэтага свету, што гэтага згубнага лёд
Самоты і скрухі няўгойнае ты не прымаля

Ад догмы ці зайдзрасці крыламі не ўбара
Да расчужання, да самазнішчэння звыкає
Ці праўда, што ўжо не пакутуеш ты,
Трысцінка, трагічная птушка трагічнага
Ніна МАЦІ

Саюз пісьменнікаў БССР глыбока смутніе
з прычыны раптоўнай смерці паэтэсы Яўгеніі Янішчыц, члена КПСС, лаўрэата Дзяржайной прэміі БССР, прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, і выказвае спачуванне родным і блізкім нябожчыцы.

Калектыв рэдакцыі і рэдкалегія часопіса «Полім’я» смутніе з выпадку заўчастніці смерці выдатнай беларускай паэтэсы Яўгеніі Іосіфаўны Янішчыц і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім нябожчыцы.